

4. Timofieieva L. Yu. (2019) Mobinh u konteksti yevrointehratsiinoi kryminalno-pravovoi polityky. *Derzhava ta rehiony. Seriiia «Pravo» – State and regions. Law series.* No 3 (65). 247–252. [in Ukrainian].
5. Tinin D. O. (2021) Poniattia ta sutnist mobinhu, shliakhy yoho podolannia. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.* No 1. 171–176. [in Ukrainian].
6. Shchetinina L. V., Rudakova S. H., Drobynska K. O. (2018) Mobinh: sutnist ta instytutsiini zakhody zakhystu pratsivnykiv. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy.* No 1 (35). 315–320. [in Ukrainian].
7. Kodeks pro administratyvni pravoporushennia : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-Kh. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#top> [in Ukrainian].
8. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 10.12.1971 № 322-VIII. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan pratsi : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.02.2015 № 96. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-Text> [in Ukrainian].
10. Pro osnovy derzhavnoho nahliadu (kontroliu) u sferi hospodariuvannia : Zakon Ukrainy vid 05.04.2007 № 877-V. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/877-16/text> [in Ukrainian].
12. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III. *Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.05.2023

УДК 342.92

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-89-95

Чорна Вікторія Григорівна,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного та міжнародного права
Юридичного інституту Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана
e-mail: demidenkov@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6072-0283>

Кузьменко Оксана Володимирівна,

доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
завідувач кафедри публічного та міжнародного права
Юридичного інституту Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана
e-mail: kov2101@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0830-766X>

Кожура Людмила Олександрівна,

доктор юридичних наук, професор,
директор ННІ «Юридичний інститут
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»
e-mail: lepel@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4100-9530>

КОНТРОЛЬ ТА НАГЛЯД ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ, ЗАЙНЯТИХ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

В даній статті розкрито питання контролю публічної адміністрації за дотриманням прав працівників, зайнятих у сфері поведження з відходами.

Нормативно-правовим регулюванням здійснення контролю уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації є система законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які встановлюють вимоги до охорони

Випуск 14. 2023

© В.Г.Чорна, О.В.Кузьменко, Л.О.Кожура, 2023

праці працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами: закони України «Про відходи» та «Про управління відходами», Правила безпеки при заготівлі і переробці брухту та відходів чорних і кольорових металів; Правила охорони праці під час збирання, вивезення та знешкодження побутових відходів; Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення; Умови і вимоги безпеки (ліцензійні умови) провадження діяльності з переробки, зберігання та захоронення радіоактивних відходів; Норми радіаційної безпеки України; Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України; Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення.

Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами.

Сфера поводження з відходами є однією з сфер, яка впливає на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини на території України. На сьогодні, норми які регламентують здійснення контролю та повноваження суб'єктів по здійсненню контролю за дотриманням прав працівників, задіяних в сфері поводження з відходами містяться в різних нормативно-правових актах, хоча, логічним є висвітлення даного питання саме в базовому нормативно-правовому акті.

До суб'єктів публічної адміністрації, які мають повноваження здійснювати контроль за дотриманням прав працівників, задіяних в сфері поводження з відходами варто віднести: Державну службу України з питань праці; Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів; Державна інспекція ядерного регулювання України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Ключові слова: контроль, нагляд, повноваження, охорона праці, адміністративно-правове регулювання, праця, захист прав працівників, юридична відповідальність в сфері поводження з відходами, відходи, управління відходами.

Chorna V., Kuzmenko O., Kozhura L. CONTROL AND SUPERVISION OF THE PUBLIC ADMINISTRATION IN OBSERVANCE OF THE RIGHTS OF EMPLOYEES ENGAGED IN THE FIELD OF WASTE MANAGEMENT

This article discusses the issue of public administration control over compliance with the rights of workers employed in the field of waste management.

The regulatory and legal regulation of control by authorized entities of the public administration is a system of legislative and sub-legislative legal acts that establish requirements for occupational health and safety of employees employed in the field of waste management: the Laws of Ukraine "On Waste" and "On Waste Management", Safety rules for procurement and processing of scrap and waste of ferrous and non-ferrous metals; Rules of labor protection during collection, removal and disposal of household waste; Hygienic requirements for handling industrial waste and determining their class of danger to public health; Conditions and safety requirements (licensing conditions) for carrying out activities on processing, storage and disposal of radioactive waste; Radiation safety standards of Ukraine; Basic sanitary rules for ensuring radiation safety of Ukraine"; Hygienic requirements for handling industrial waste and determining its class of danger to public health.

The main principles of state policy in the field of waste management are priority protection of the natural environment and human health from the negative impact of waste, provision of social protection for workers employed in the field of waste management.

The sphere of waste management is one of the spheres that affects the state of the environment and human health on the territory of Ukraine. Today, the norms regulating the exercise of control and the powers of subjects to exercise control over the observance of the rights of employees involved in the field of waste management are contained in various normative legal acts, although it is logical to cover this issue in the basic normative legal act.

Public administration entities that have the authority to monitor compliance with the rights of employees involved in the field of waste management include: the State Labor Service of Ukraine; State Service for Food Safety and Consumer Protection; The State Inspection of Nuclear Regulation of Ukraine, local state administrations and local self-government bodies.

Key words: control, supervision, authority, labor protection, administrative and legal regulation, work, protection of workers' rights, legal responsibility in the field of waste management, waste, waste management.

Постановка проблеми. Ст. 13 Конституції України визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією [1]. На жаль, людська діяльність спричиняє забруднення елементів навколишнього природного середовища. Порушення норм та стандартів у сфері поводження з відходами спричиняє забруднення навколишнього природного середовища в цілому. Так, щорічно в Україні утворюється близько 450 млн т відходів, у той час, коли переробляється лише до 15 % твердих відходів. Загальна кількість накопичених відходів в Україні складає понад 35 млрд т. Полігони, звалища, сховища, шламонакопичувачі, терикони займають 165 тис. га, або близько 2,7 % території держави [2]. Таким чином, від рівня забруднення навколишнього природного середовища страждає здоров'я всього населення України.

За джерелами забруднення навколишнього природного середовища є двох видів: 1) природне забруднення та 2) штучне (антропогенне) забруднення. Забруднення, яке викликане відходами віднесено до другого виду. На рівень забруднення навколишнього природного середовища впливають чинники виробничого, правового, природного та штучного характеру. Втім, аналізуючи джерела забруднення навколишнього природного середовища відзначимо, що на нашу думку, саме для України ситуація із штучними джерелами забруднення є незрозумілою, адже, Україна не належить до високо розвинутих країн, а розвиток підприємства на сьогодні є дуже низьким. Так, наприклад, із загальної кількості підприємств

довоєнного часу 93,7 відсотка - це малі підприємства, 5,8 відсотка – середні підприємства і лише 0,5 відсотка – великі підприємства. Крім того, в Україні здійснює діяльність понад 2,4 млн. фізичних осіб – підприємців [3], тобто наведена статистика відображає низький розвиток підприємства в Україні. В той же час, наявність сучасного стану забруднення в Україні дає всі підстави стверджувати про низький рівень очисних споруд діючих підприємств, недовірливість окремих норм законодавства, застарілість окремих норм, що встановлюють нормативи забруднення тощо. Відповідно, виникає питання: яким чином дотримуються прав працівників в сфері поводження з відходами та яким чином здійснюється контроль за дотриманням їхніх прав роботодавцями?

Саме тому, окрему увагу, ми б хотіли приділити контролю з боку суб'єктів публічної адміністрації за дотриманням прав працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Причини утворення відходів, їх значення для екологічної політики держави були предметом дослідження А. Г. Бикова, Г. П. Виговської, А. К. Кузіна, Н. Р. Малишевої, Ю. М. Маковецької, В. С. Міщенко, В. М. Петрини, В. В. Петрова, Г. П. Серова, М. О. Фролова, Ю. С. Шемшученка, М. В. Шульги та ін. Проблема управління відходами і ресурсозбереження присвячено праці О. І. Бондара, Л. О. Бондара, Л. І. Васильєвої, А. Е. Воробйова, І. В. Вепренцева, З. В. Гуцайлюка, О. А. Новікова, А. Д. Трусова та ін.

Метою статті є розкриття особливостей здійснення контролю публічної адміністрації за дотриманням захисту прав працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами.

Вклад основного матеріалу дослідження. Нормативно-правовим регулюванням здійснення контролю уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації є система законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які встановлюють вимоги до охорони праці працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами. На нашу думку, це: закони України «Про відходи» та «Про управління відходами», Правила безпеки при заготівлі і переробці брухту та відходів чорних і кольорових металів (затв. Наказом Держгірпромнагляд № 119 від 29.07.2009 р.); Правила охорони праці під час збирання, вивезення та знешкодження побутових відходів (затв. Наказом Мінпраці № 268 від 06.10.2000 р.); ДСанПіН 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення» (затв. Постановою Головного державного санітарного лікаря України №29 від 01.07.99 р.; НП 306.5.04/2.060-2002 «Умови і вимоги безпеки (ліцензійні умови) провадження діяльності з переробки, зберігання та захоронення радіоактивних відходів»; ДГН 6.6.1-6.5.001-98 «Норми радіаційної безпеки України (НРБУ - 97)», ДСП 6.177-2005-09-02 «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» (затв. Наказом МОЗ України №54 від 02.02.2005 р.), ДСанПіН 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення» та ін. На нашу думку, аналіз зазначених нормативно-правових актів щодо предмету наукової статті дасть можливість більш ґрунтовно дослідити суб'єктів та види контролю в досліджуваній сфері.

Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення соціального захисту працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами [4]. Втім, відзначимо, що даний нормативно-правовий акт втрачає чинність 9 липня 2023 року на підставі Закону України «Про управління відходами», який набирає чинності 9 липня 2023 року.

Відзначимо, що на жаль, законодавець в Законі України «Про управління відходами» визначив, що основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є: 1) захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів; 2) здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів; 3) дотримання ієрархії управління відходами; 4) запровадження розширеної відповідальності виробника [5] залишивши поза увагою такий напрямок як захист соціальних прав працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами, адже, на нашу думку, не варто ототожнювати захист здоров'я людей та захист прав саме працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами.

Проаналізувавши даний нормативно-правовий акт, варто констатувати, що: 1) відносини захисту прав працівників, які зайняті в сфері поводження з відходами залишився поза увагою; 2) ним урегульовано лише питання адміністрування відходами; 3) відсутні норми, що встановлюють юридичну відповідальність роботодавців за порушення умов охорони праці в сфері поводження з відходами.

Питанню захисту прав працівників, які задіяні в сфері поводження з відходами приділено увагу на міжнародному рівні. Так, в нормах міжнародного законодавства визначено, що роботодавець повинен забезпечити безпечні робочі місця, робочі зони та умови праці. Де, «робочі зони» – це місця у будівлях або спорудах, що належать підприємству та/або виробництву, які призначені для використання в якості робочих місць, включаючи будь-яке місце на території підприємства, до якого працівник має доступ при виконанні дорученої йому роботи [6; 7]. Контроль за дотриманням вимог повинен здійснювати самостійно роботодавець або самостійно, або через створений структурний підрозділ – це внутрішній, та органи державної влади та місцевого самоврядування – зовнішній.

Органом центрально виконавчої влади, який наділений найбільшим обсягом повноважень в сфері контролю за дотриманням законодавства про охорону праці є Державна служба України з питань праці.

Основними завданнями Державної служби України з питань праці є: 1) реалізація державної політики у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поведження з вибуховими матеріалами промислового призначення, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб; 2) здійснення комплексного управління охороною праці та промисловою безпекою на державному рівні; 3) здійснення державного регулювання і контролю щодо охорони праці та промислової безпеки у сфері діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки; 4) організація та здійснення державного нагляду (контролю) у сфері функціонування ринку природного газу в частині підтримання належного технічного стану систем, вузлів і приладів обліку природного газу на об'єктах його видобутку та забезпечення безпечної і надійної експлуатації об'єктів Єдиної газотранспортної системи [8].

Державна служба України з питань праці виконує цілу низку контрольних-наглядових повноважень щодо дотримання прав працівників, задіяних в сфері поведження з відходами.

До таких повноважень належать: 1) готує та подає в установленому порядку пропозиції щодо формування державної політики у сферах охорони праці, гігієни праці, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування в частині призначення, нарахування та виплати допомоги, компенсацій, надання соціальних послуг та інших видів матеріального забезпечення з метою дотримання прав і гарантій застрахованих осіб, державного ринкового нагляду у межах сфери своєї відповідальності; 2) здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями та органами місцевого самоврядування; 3) розробляє за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Фонду соціального страхування України, всеукраїнських організацій роботодавців та профспілок загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і контролює її виконання, бере участь у розробленні та виконанні інших державних і галузевих програм; 4) здійснює державний контроль за додержанням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їх структурними та відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю; 5) здійснює державний нагляд за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення центральними органами виконавчої влади; 6) здійснює контроль за правильністю застосування роботодавцями списків на пільгове пенсійне забезпечення, готує пропозиції щодо вдосконалення таких списків; 7) здійснює контроль за якістю проведення атестації робочих місць за умовами праці [8].

Ще одним суб'єктом, який здійснює державний контроль за станом дотримання прав працівників, задіяних в сфері поведження з відходами є Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 р. № 348 «Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби» на Державну службу з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів покладено завдання і функції з реалізації державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та із здійснення контролю (нагляду) за дотриманням вимог санітарного законодавства (крім функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників).

Окрім того, Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів здійснює санітарні заходи щодо охорони території України шляхом проведення державного санітарно-епідеміологічного нагляду (контролю) за дотриманням санітарного законодавства, медико-санітарного контролю (огляду) з метою запобігання ввезенню на територію України вантажів, товарів та інших предметів, у тому числі лікарських засобів, біологічних, хімічних і радіоактивних речовин, а також матеріалів і відходів, що можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я населення (крім заходів, пов'язаних із здійсненням медико-санітарного спостереження (епідеміологічного нагляду (спостереження), а також крім виконання функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників) [9].

Забезпечення формування та реалізацію державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії та здійснення державного регулювання безпеки використання ядерної енергії, що належить до компетенції Державної інспекції ядерного регулювання України.

Держатомрегулювання відповідно до покладених на неї завдань: погоджує проекти державних і галузевих стандартів з питань ядерної та радіаційної безпеки і охорони праці, погоджує стандарти, технічні умови та інші документи на засоби праці і технологічні процеси в частині забезпечення ядерної та радіаційної безпеки; забезпечує організацію створення та функціонування єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення; затверджує порядок проведення навчання і перевірки знань з питань ядерної та радіаційної безпеки персоналу і посадових осіб, які забезпечують ядерну та радіаційну безпеку, суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, яка підлягає державному

регулюванню, перевіряє знання з ядерної та радіаційної безпеки у зазначених персоналу і посадових осіб, бере участь у такій перевірці та контролює її; здійснює державний нагляд за додержанням законодавства, умов виданих документів дозвільного характеру, норм, правил з питань ядерної та радіаційної безпеки, вимог фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання; застосовує в межах повноважень, передбачених законом, примусові заходи до юридичних і фізичних осіб у разі порушення ними законодавства, умов виданих документів дозвільного характеру, норм, правил з питань ядерної та радіаційної безпеки, вимог фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання; здійснює контроль за тимчасовим зберіганням радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк; застосовує в установленому порядку фінансові санкції до підприємств, установ та організацій, інших суб'єктів підприємницької діяльності у разі порушення законодавства, умов виданих документів дозвільного характеру, норм, правил з питань ядерної та радіаційної безпеки, вимог фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання; притягує в установленому законом порядку до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань ядерної та радіаційної безпеки [10].

Контроль за дотриманням прав працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами можуть здійснювати і керівники підприємств, установ та організацій. Так, наприклад, Державними санітарно-протиепідемічними правилами і нормами щодо поводження з медичними відходами визначено, що для організації поводження з відходами і щоденного контролю у закладі, керівник закладу призначає відповідальну особу. Відповідальною особою не може бути призначено: 1) працівника/спеціаліста служби охорони праці; 2) працівника закладу, який займає медичну посаду, відповідно до Випуску 78 «Охорона здоров'я» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29 березня 2002 року № 117. Фізична особа-підприємець безпосередньо організовує поводження з відходами, тобто є відповідальною особою. Працівники не допускаються до виконання робіт з відходами без проведених навчання, підготовки і перевірки знань щодо СОП, залежно від залученості (виконування працівниками процесів щодо поводження з відходами). Навчання обов'язково включає СОП щодо алгоритму дій у разі виникнення аварійних ситуацій [11].

На місцевому рівні контроль за дотриманням прав працівників, зайнятих у сфері поводження з відходами уповноважені здійснювати місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Місцеві державні адміністрації в межах, визначених Конституцією і законами України в межах своїх повноважень здійснюють на відповідних територіях державний контроль за додержанням законодавства, в тому числі, з питань соціального захисту населення та охорони праці та своєчасною і не нижче визначеного державою мінімального розміру оплатою праці [Ошибка! Закладка не определена.]. До повноваження місцевої державної адміністрації в галузі охорони праці належить: 1) забезпечує реалізацію державних гарантій у сфері праці, в тому числі і на право своєчасного одержання винагороди за працю; 2) розробляє та організовує виконання перспективних та поточних територіальних програм зайнятості та заходи щодо соціальної захищеності різних груп населення від безробіття; 3) забезпечує проведення згідно з законом громадських та тимчасових робіт для осіб, зареєстрованих як безробітні; 4) забезпечує соціальний захист працюючих, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності, якісне проведення атестації робочих місць; 5) бере участь у веденні колективних переговорів та укладанні територіальних тарифних угод, вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів); 6) бере участь у залученні виробничих потужностей підприємств установ виконання покарань для соціально-економічного розвитку регіонів та здобуття засудженими професій, що користуються попитом на ринку праці; 7) розробляє та здійснює заходи щодо реалізації державної політики сприяння зайнятості населення на рівні регіону; 8) вивчає процеси, що відбуваються на ринку праці, у сфері зайнятості населення та професійного навчання, проводить їх оцінку, прогнозування попиту та пропонування робочої сили, інформування населення та органів виконавчої влади про стан ринку праці; 9) забезпечує реалізацію державних гарантій у сфері праці; 10) здійснює заходи щодо своєчасного запобігання масовому безробіттю; 11) визначає напрями розширення в регіоні сфери застосування праці за рахунок створення робочих місць у пріоритетних галузях економіки, розвитку малого бізнесу, підприємницької діяльності, селянських (фермерських) господарств тощо [12].

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад також виконують делеговані контрольні повноваження щодо контролю за належними, безпечними і здоровими умовами праці на підприємствах і об'єктах жхк, зв'язку та транспорту.

Висновки. Сфера поводження з відходами є однією з сфер, яка впливає на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людини на території України. На сьогодні, норми які регламентують здійснення контролю та повноваження суб'єктів по здійсненню контролю за дотриманням прав працівників, задіяних в сфері поводження з відходами міститься в різних нормативно-правових актах, хоча, на нашу думку, логічним є висвітлення даного питання саме в базовому нормативно-правовому акті.

До суб'єктів публічної адміністрації, які мають повноваження здійснювати контроль за дотриманням прав працівників, задіяних в сфері поводження з відходами варто віднести: Державну службу України з питань праці; Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів; Державна інспекція ядерного регулювання України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30. Ст. 141.
2. Аналіз тенденцій і характеру змін стану навколишнього середовища в Україні в контексті європейської інтеграції. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-12/Zminy2014-244f0.pdf>
3. Розвиток підприємницької діяльності в Україні. URL: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zed/ukr/5225.html>
4. Про відходи: Закон України від 5 березня 1998 року № 187/98-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1998. № 36-37. Ст.242. (втрата чинності 9.07.2023 р.)
5. Про управління відходами: Закон України від 22.07.2022 р. Офіційний вісник України, 2022. № 56. Ст. 3270. (набуває чинності 9.07.2023 р.).
6. Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text
7. Директива Ради 89/654/ЄЕС від 30 листопада 1989 року щодо мінімальних вимог стосовно безпеки і охорони здоров'я у робочих зонах (перша окрема Директива у значенні частини 1 статті 16 Директиви 89/391/ЄЕС) (ОВ L 393, 30.12.1989, С. 1). URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/pdf/schodo_minimalnikh_vimog_stosovn-3-286178.pdf
8. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text>
10. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами: затв. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.06.2015 № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-15#Text>
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. Відомості Верховної Ради України, 1999. № 20-21. Ст.190.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon № 254k/96-VR*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Analiz tendentsii i kharakteru zmin stanu navkolyshnoho seredovyscha v Ukraini v konteksti yevropeiskoi intehratsii. (2013). [Analysis of trends and nature of environmental changes in Ukraine in the context of European integration]. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-12/Zminy2014-244f0.pdf> [in Ukrainian].
3. Rozvytok pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini. [Development of entrepreneurial activity in Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zed/ukr/5225.html> [in Ukrainian].
4. Pro vidkhody. (1998, March 5). [On waste]. *Zakon Ukrainy № 187/98-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 36-37. 242.* (vtrata chynnosti 9.07.2023 r.). [in Ukrainian].
5. Pro upravlinnia vidkhodamy. (2022, July 22). [On waste management]. *Zakon Ukrainy Ofitsiyni visnyk Ukrainy. № 56. 3270.* (nabuvaie chynnosti 9.07.2023 r.). [in Ukrainian].
6. Pro yakist atmosferneho povitria ta chystishe povitria dlia Yevropy. (2008, May 21). [On atmospheric air quality and cleaner air for Europe]. *Dyrektyva 2008/50/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady*. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950#Text [in Ukrainian].
7. Shchodo minimalnykh vymoh stosovno bezpeky i okhorony zdorovia u robochych zonakh (persha okrema Dyrektyva u znachenni chastyny 1 statti 16 Dyrektyvy 89/391/IeES). (1989, November 30). [Regarding the minimum requirements for safety and health protection in work areas (first a separate Directive within the meaning of part 1 of Article 16 of Directive 89/391/EEC)]. *Dyrektyva Rady 89/654/IeES*. Retrieved from: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/pdf/schodo_minimalnikh_vimog_stosovn-3-286178.pdf [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan pratsi. (2015, February 11). [On the approval of the Regulation on the State Service of Ukraine on labor issues]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 96*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv. (2015, September 2). [On the approval of the Regulation on the State Service

of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 667*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu inspektsiiu yadernoho rehuliuвання Ukrainy. (2014, August 20). [On the approval of the Regulation on the State Inspection of Nuclear Regulation of Ukraine]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 363*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Derzhavnykh sanitarno-protyepidemiichnykh pravyl i norm shchodo povodzhennia z medychnymi vidkhodamy. (2015, June 8). [On the approval of the State sanitary and anti-epidemic rules and norms regarding the treatment of medical waste]. *Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy № 325*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-15#Text> [in Ukrainian].

12. Pro mistsevi derzhavni administratsii. (1999, April 9). [On local state administrations]. *Zakon Ukrainy № 586-XIV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 20-21*. 190. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.05.2023

УДК 342; 351.74

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-95-100

Юнін Олександр Сергійович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
перший проректор ДДУВС
e-mail: junin@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4846-2573>

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В дослідженні йде мова про специфічну діяльність поліції за умов воєнного стану і активних бойових дій, яка не притаманна поліції за умов мирного часу. В дослідженні задля окреслення спектру поліцейських послуг спочатку розглядається питання розуміння терміну у вузькому і широкому сенсі. Наголошується, що в контексті дослідження використовується широке розуміння як будь-яка діяльність поліції. Наголошується на тому, що Національна поліція України в першу чергу є цивільною інституцією, але за умов активних бойових дій вона виконує завдання, які більше притаманні воєнізованим формуванням. Це, наприклад, розмінування території, боротьба з диверсійно-розвідувальними групами противника (які здебільшого є професійними російськими військовими, відповідно озброєними як військові) тощо. Акцентовано увагу на особливостях під час воєнного стану та бойових дій взаємодії поліції з воєнізованими формуваннями на кшталт добровольчих формувань територіальних громад (територіальна оборона) тощо. Вказано, що в умовах запровадження воєнного стану поліцейські беруть участь у забезпеченні громадської безпеки і порядку в особливих умовах несення служби – це діяльність під час комендантського часу та служба на блокпостах, в умовах, коли відбуваються активні бойові дії (в рамках процесу деокупації територій). Важливою складовою діяльності поліції в умовах воєнного стану є евакуація з небезпечних територій громадян України, направлення гуманітарної допомоги в райони, де точаться активні бойові дії. Особливо важливим напрямком є діяльність з фіксації фактів воєнних злочинів. Також у статті висвітлені зміни у законодавстві щодо посилення повноважень поліцейських в умовах активної фази війни і воєнного стану. За умов бойових дій пріоритетним завданням наданням поліцейських є надання поліцейських послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Ключові слова: розмінування, диверсійні групи, комендантська година, взаємодія, блокпости, воєнні злочини.

Yunin O. FEATURES OF THE PROVISION OF POLICE SERVICES UNDER THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

The research deals with the specific activity of the police under martial law and active hostilities, which is not characteristic of the police under peacetime conditions. In order to outline the spectrum of police services, the study first examines the issue of understanding the term in a narrow and broad sense. It is emphasized that in the context of the study, a broad understanding is used as any police activity. It is emphasized that the National Police of Ukraine is primarily a civilian institution, but under conditions of active hostilities it performs tasks that are more typical of paramilitary formations. This is, for example, demining the territory, fighting against sabotage and reconnaissance groups of the enemy (which are mostly professional Russian military personnel, accordingly armed as military personnel), etc. Attention is focused on the peculiarities of the interaction of the police with paramilitary formations, such as voluntary formations of territorial communities (territorial defense), etc., during martial law and hostilities. It is indicated that in the conditions of the introduction of martial law, police officers take part in ensuring public safety and order in special conditions of service - this is activity during curfew and service at checkpoints, in conditions when active hostilities take place (as part of the process of deoccupation of territories). An important component of police activity under martial law is the evacuation of Ukrainian citizens from dangerous territories, the delivery of